

Helsingfors/Mariehamn 26.5.2008

Nr 23/08

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
14.4.2008, nr 70/2008.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över näringsstödslag för landskapet Åland, antagen av lagtinget 14.4.2008.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Landskapslagen skall tillämpas såväl på sådant näringsstöd till företagsverksamhet i landskapet Åland som helt betalas av landskapets medel som på sådant stöd som delfinansieras med medel ur Europeiska gemenskapens strukturfonder. Med näringsstöd avses i landskapslagen finansiering av företags start och utveckling eller stöd för utveckling av ett företags verksamhetsmiljö i enlighet med en stödordning som landskapsregeringen har beslutat om. Landskapslagen innehåller bestämmelser om ansökningsförfarandet, utbetalning och användning av näringsstöd, tillsyn och återkrav samt straffbestämmelser.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapet har enligt 18 § 1 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapets myndigheter. Lagstiftningsbehörigheten beträffande näringsverksamhet hör enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen till landskapet till den del den inte i nämnda lagrum förbehållits rikets myndigheter. Landskapet är dock

behörigt att främja även sådan näringsverksamhet som utgör riksbehörighet.

Enligt landskapslagens 4 § kan näringsstöd beviljas sökande som har rätt att utöva näring i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om rätt att utöva näring, som har fast driftställe i landskapet och som uppfyller av landskapsregeringen beslutade generella krav för näringsstöd. Begreppet fast driftställe har inte definierats i landskapslagen, men av detaljmotiveringarna till nämnda paragraf framgår att härmed avses ett sådant driftställe som beskrivs i 11 § i självstyrelselagen samt i landskapslagen om rätt att utöva näring, och att detta tilläggsrekvisit utöver rätten att bedriva näring i landskapet således saknar självständig rättslig innebörd.

Landskapslagens 4 § innehåller även en delegeringsbestämmelse, eftersom den anger att landskapsregeringen kan besluta om generella krav för näringsstöd. Bestämmelser om förutsättningarna för delegering av lagstiftningsmakt finns i grundlagens 80 § samt i självstyrelselagens 21 §. Grundlagens 80 § 1 mom. reglerar republikens presidents, statsrådets och ministeriernas behörighet att utfärda förordningar, medan grundlagens 80 § 2 mom. gäller bemyndiganden för andra myndigheter att utfärda rättsnormer. I självstyrelselagens 21 § 1 mom. anges att landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag kan utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Grundlagens bestämmelser förutsätter att det av delegeringsbestämmelsen tydligt skall framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande skall vara exakt avgränsat. Om delegeringen av normgivningsmakten inte fyller de krav som ställs i grundlagen, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen som hänför avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning. Ålandsdelegationen konstaterar att delegeringsfullmakten i landskapslagens 4 § är vagt till sitt innehåll till den del den berättigar landskapsregeringen att besluta om generella krav för näringsstöd. Tillämpningsområdet för bemyndigandet är inte exakt avgränsat och formen för delegeringen har inte preciserats. Fastän det inte är fråga om lagfästa absoluta rättigheter för sökandena är bestämmelsen inte förenlig med 80 § 2 mom. i grundlagen eller principen om förvaltningens lagbundenhet i 2 § 3 mom. i grundlagen och utgör härvid en behörighetsöverskridning.

I landskapslagens 10 § har intagits bestämmelser om inspektioner. I landskapets behörighet ingår att lagstifta om övervakning och inspektioner på de områden som faller inom landskapets behörighet. Enligt paragrafen skall stödtagaren på begäran lämna de upplysningar som är nödvändiga för att granskningen skall kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt samt utan rätt till ersättning fram-

lägga alla behövliga handlingar. En inspektion kan i den omfattning som tillsynsuppdraget kräver gälla byggnader, lokaler, informationssystem och handlingar som är betydelsefulla med hänsyn till den åtgärd som stöds samt användningen av stödet. Den som utför granskningen har även rätt att omhänderta handlingar och övrigt ovan avsett material om det krävs för att syftet med granskningen skall uppnås. Dessa bestämmelser berör det i grundlagens 2 kap. 10 § garanterade skyddet för privatlivet, på vilket område lagstiftningsbehörigheten jämlikt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen tillkommer riket. Bestämmelserna överensstämmer i sak med motsvarande bestämmelser i 17 § i rikets statsunderstödslag (FFS 688/2001) och kan till den del de faller inom rikets behörighet med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskaplagen. Grundlagens 2 kap. 10 § tryggar även hemfriden. I enlighet härmed anges i landskapslagens 10 § 1 mom. att inspektioner inte får utföras i lokaler och utrymmen som till skydd för privatlivet omfattas av hemfriden.

I landskapslagens 11 § 2 mom. ingår ett hänvisningsstadgande till rikets lag om verkställighet av skatter och avgifter (FFS 706/2007). Jämlikt 27 § 23 punkten i självstyrelselagen har riket behörighet i fråga om verkställighet av domar. Stadgandet i 11 § gäller återkrav av stöd hos stödtagaren och denna angelägenhet ansluter sig till rättsområdet näringsverksamhet, som landskapslagen huvudsakligen berör. Stadgandet innehåller inte självständiga bestämmelser om verkställighet av återkrav utan hänvisar till denna del till bestämmelserna i rikets lag, varför stadgandet kan intas i landskapslagen.

Stadgandena i landskapslagens 14 § gäller ränta och dröjsmålsränta på belopp som skall återbetalas av stöd som landskapsregeringen beviljat. I landskapets behörighet gällande näringsverksamhet ingår att bestämma räntesatsen. Beträffande dröjsmålsrätans storlek har en hänvisning till räntelagen (FFS 633/1982) intagits. Stadgandena föranleder inga anmärkningar ur behörighetssynpunkt.

Straffbestämmelserna i landskapslagens 15 och 16 § kan med stöd av 18 § 25 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Ålandsdelegationen konstaterar att Europeiska gemenskapens regler om statligt stöd reglerar beviljandet av företagsspecifika stöd. I enlighet härmed förutsätter näringsstödslagen att näringsstöd beviljas med beaktande av Europeiska gemenskapens bestämmelser om statligt stöd till företag samt att gemenskapens sektorvisa begränsningar iakttas. Ålandsdelegationen har inhämtat utlåtande från justitieministeriets europarättsenhet, vilket bifogas.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger, förutom beträffande dess 4 §. Den felaktiga bestämmelsen inverkar inte på tillämpningen av landskapslagen i övrigt, varför landskapslagen till övriga delar kan träda i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Olsson.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare